

RIKSADVOKATEN

Statsadvokatembetene
Politimestrene

DERES REF.:

VÅR REF.:

2012/00090-011 GKL009
341.3

DATO:

14.12.2015

JUSTERING AV RETNINGSLINJENE FOR INNHENTING AV PERSONUNDERSØKELSE FOR MINDREÅRIGE (PUM)

Riksadvokaten ga i brev 16. januar d.å. foreløpige retningslinjer om bl.a. ungdomsstraff og ungdomsoppfølging. Det er bl.a. gitt føringer om at det skal innhentes personundersøkelse av mindreårig (PUM) dersom det ligger an til at saken kan påtaleavgjøres med overføring til ungdomsoppfølging i konfliktrådet etter straffeprosessloven (strpl.) § 71 a annet ledd eller ved påtaleunntatelse på slikt vilkår, jf. strpl. 69 tredje ledd, jf. straffeloven 2005 § 37 bokstav j). For saker som skal bringes inn for retten, er det vist til straffeprosessloven § 161 a første ledd annet punktum (dog slik at det ikke eksplisitt er vist til unntaket om av PUM kan unnlates når slik undersøkelse er "åpenbart unødvendig").

Vi har fått tilbakemeldinger om at erfaringene så langt er at kriminalomsorgens kapasitet til å utarbeide slike personundersøkelser dessverre er meget begrenset og at innhenting av PUM i mange tilfeller forsinker saksbehandlingen betydelig. Videre er det opplyst at det i en rekke av sakene foreligger andre relevante og tilstrekkelige utredninger/vurderinger av den ungdommen saken gjelder, blant annet ved drøftelser i Koordineringsgruppen (KOG). Etter det vi forstår, er det særlig i de mindre alvorlige sakene, som ikke skal bringes inn for domstolene, at dette oppleves som et problem. Det er også indikasjoner på at politiet i noen tilfeller der ungdomsoppfølging anses riktig likevel avgjør saken med en annen reaksjon fordi innhenting av PUM vil forsinke påtaleavgjørelsen uforholdsmessig lenge.

På bakgrunn av disse tilbakemeldingene, og det generelle ønsket om at en strafferettslig reaksjon – ikke minst av gjenopprettende art – bør komme tidsmessig nært opp til den straffbare handlingen (jf. også strpl. § 249 annet ledd), har riksadvokaten besluttet å justere ovennevnte retningslinjer slik:

- For saker som skal bringes inn for retten, understrekes at det ikke er nødvendig å innhente personundersøkelse for mindreårig der dette er "åpenbart unødvendig" eller saken har utgangspunkt i et ikke-vedtatt forelegg eller påtaleunntatelse, jf. strpl. § 161 a

andre ledd i.f. Det kan f.eks. være "åpenbart unødvendig" med PUM dersom det nylig er foretatt personundersøkelse eller rettspsykiatrisk vurdering, eller det foreligger andre relevante utredninger av ungdommen (se Prop.135 L (2010-2011) s. 76 første spalte). For ordens skyld fremheves at forarbeidene understreker at unntaksmuligheten er ment å være snever, og en personundersøkelse kan etter riksadvokatens oppfatning ikke erstattes bare av en vurdering/drøftelse i KOG.

Lovens krav er at PUM i disse tilfellene skal foreligge "før saken pådømmes". Loven åpner med andre ord for at saken kan oversendes retten før personundersøkelsen er ferdigstilt. PUM må imidlertid være rekvirert før oversendelse, og det bør kunne angis når undersøkelsen forventes ferdigstilt. Men dersom innholdet i undersøkelsen antas å være avgjørende for påtaleavgjørelsen, skal PUM likevel innhentes før saken påtaleavgjøres.

- I saker som kan ligge an til å avgjøres med overføring til ungdomsoppfølging etter strpl. § 71 a eller påtaleunntatelse på vilkår av ungdomsoppfølging, jf. strpl. § 69 tredje ledd, jf. straffeloven § 37 bokstav j), kan en la være å innhente personundersøkelse for mindreårig dersom det foreligger andre utredninger/vurderinger av ungdommen som gir den påtaleansvarlige et tilstrekkelig godt grunnlag for å treffe avgjørelse i saken. En understreker imidlertid at det må være notoritet omkring de vurderinger som er gjort og som har ledet til den aktuelle reaksjonen. Dersom det ikke foreligger PUM eller annen skriftlig utredning/vurdering, må det i det minste fremgå av påtaleavgjørelsen eller et dokument utarbeidet i tilknytning til denne (og som inngår i straffesaksdokumentene) hva det er lagt vekt på.

Gjenpart av dette brev sendes Kriminalomsorgsdirektoratet med anmodning om at det iverksettes tiltak for å bedre kapasiteten til å iverksette og gjennomføre personundersøkelser for mindreårige.

Tor-Aksel Busch

Guri Lenth
førstestatsadvokat

Gjenpart:

Justis- og beredskapsdepartementet, Sivilavdelingen (Postboks 8005 Dep., 0030 Oslo)
Politidirektoratet (Postboks 8051 Dep., 0031 Oslo)
Kriminalomsorgsdirektoratet (Postboks 694, 4305 Sandnes)
Sekretariatet for konfliktrådene (Postboks 8028 Dep., 0030 Oslo)